

Smart decisions. Lasting value.

Accountantsverslag

Gemeenschappelijke Regeling
Samenwerking Kempengemeenten

Eindhoven

1 maart 2019

Aanbiedingsbrief

Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempen gemeenten
t.a.v. het dagelijks bestuur
Postbus 11
5540 AA REUSEL

Eindhoven, 1 maart 2019

Betreft: **Accountantsverslag boekjaar 2018**

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij bieden wij u het accountantsverslag aan naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole bij Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempen gemeenten (hierna: GRSK).

Dit verslag gaat enkel in op de jaarrekening van de GRSK en gaat niet in op de financiële verantwoording van lasten uit hoofde van de taken voor de deelnemende gemeenten. Het opmaken van de financiële verantwoording inzake de taken voor de deelnemende gemeenten en de controlewerkzaamheden hierop zullen later dit jaar plaatsvinden.

Onze opdracht is het controleren van de jaarrekening op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid. In het kader van onze opdracht hebben wij in oktober 2018 een interim controle uitgevoerd. De bevindingen hieruit zijn reeds in een separate management letter gerapporteerd.

Aansluitend hebben wij in februari 2019 de jaareindecontrole uitgevoerd. De jaareindecontrole is gericht op het vormen van een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening in overeenstemming met de Nederlandse regels voor financiële verslaggeving en het vastgestelde normenkader.

Dit accountantsverslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de jaareindecontrole. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2018.

Wij vertrouwen erop u middels onze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij uiteraard gaarne bereid. Wij danken de medewerkers van de GRSK voor de samenwerking.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

Mr. drs. H.W. Jansen RA RV
Extern accountant

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting	4
2. Ons oordeel	7
3. Bevindingen jaarrekening 2018	10
1. Begrotingsrechtmatigheid	10
2. Verantwoording nieuwe ontwikkelingen	12
3. Aanbestedingsrechtmatigheid inhuur	13
4. Aanbestedingsrechtmatigheid overig	14
5. Materiele vaste activa	15
6. Vorming participatiebedrijf	16
4. Overige aspecten	17
Totaal aantal pagina's:	19

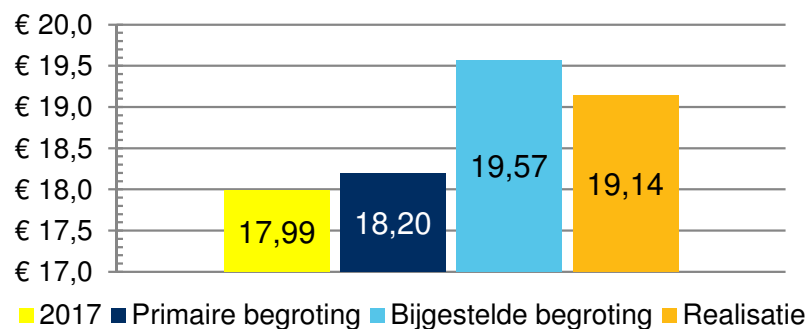
1. Management samenvatting

Ons oordeel				Bevindingen
Onderwerp	Goedkeurend	Afkeurend	Anders	<div>1. Begrotingsrechtmatigheid</div> <div>2. Budgetbeheer nieuwe ontwikkelingen</div> <div>3. Aanbestedingsrechtmatigheid inhuur</div> <div>4. Aanbestedingsrechtmatigheid overig</div> <div>5. Materiele vaste activa</div> <div>6. Vorming participatiebedrijf</div> <div>De bevindingen op de jaarrekening 2018 zijn opgenomen in hoofdstuk 3.</div>
Getrouw beeld		-	-	
Rechtmatigheid		-	-	
Onderwerp	Geen bevindingen	Wel bevindingen	Anders	
WNT verantwoording		-	-	
SISA bijlage		-	-	
Zie hoofdstuk 2 voor een toelichting op ons oordeel bij de jaarrekening.				

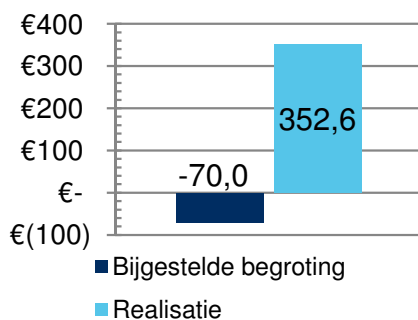
1. Management samenvatting

Financiële analyse 2018 op hoofdlijnen

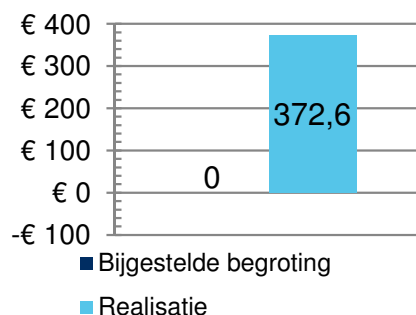
Saldo lasten en baten derden in € mln

Resultaat voor bestemming in € 1.000

Resultaat na bestemming in € 1.000

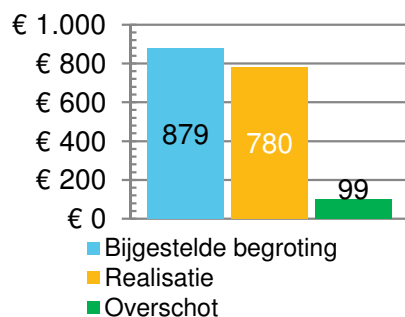

- Het **saldo van lasten en baten derden** is in de bijgestelde begroting ten opzichte van de primaire begroting met € 1,3 miljoen naar boven bijgesteld tot € 19,6 mln. Dit is met name een gevolg van een stijging in lasten op de afdeling Jeugdhulp van circa € 850k.
- Het gerealiseerde saldo van lasten en baten derden bedraagt **€ 422k minder** dan de gewijzigde begroting. Dit positieve resultaat wordt met name behaald op de afdelingen SSC (€ 206k) en de afdeling VTH (€ 130k).
- Het begroot resultaat voor bestemming van reserves bedroeg een tekort van € 70k. De lasten voor contractbeheer en herinrichting van het inkoopproces waren primair niet begroot voor 2018, maar zijn middels een besluit tot budgetoverheveling alsnog opgenomen in de bijgestelde begroting. Voor dit bedrag was reeds een bestemmingsreserve gevormd.
- Het **gerealiseerde resultaat voor bestemming van reserves bedraagt € 353k**, zijnde het verschil tussen de bijgestelde begroting en realisatie op het saldo van lasten en baten derden van € 422k.
- Het gerealiseerde **resultaat na bestemming van reserves** bedraagt € 373k als gevolg van aanwending van de bestemmingsreserve ad € 20k ter dekking van gemaakte lasten. De **bestemmingsreserve** bedraagt per einde 2018 nog **€ 50k** en wordt aangehouden om de toekomstige uitvoeringskosten te dekken.
- Het gehele resultaat na bestemming ad **€ 373k wordt terugbetaald** aan de gemeenten. Op basis van het vastgestelde beleid houdt de GRSK geen eigen vermogen aan als weerstandscapaciteit. Onvoorziene tegenvallers dienen daarom gedekt te worden door de deelnemende gemeenten.

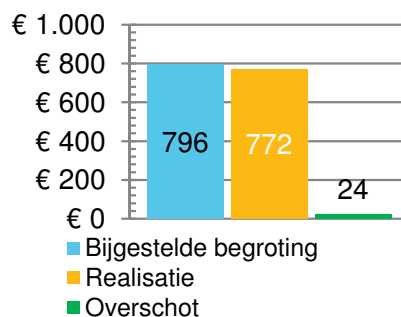
1. Management samenvatting

Financiële analyse 2018 per afdeling

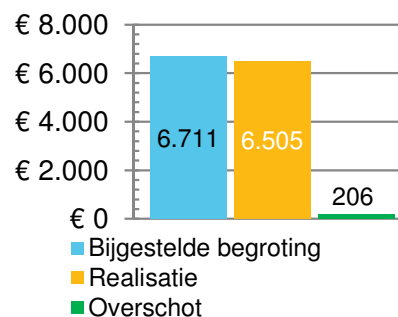
Resultaat Staf in €k *1

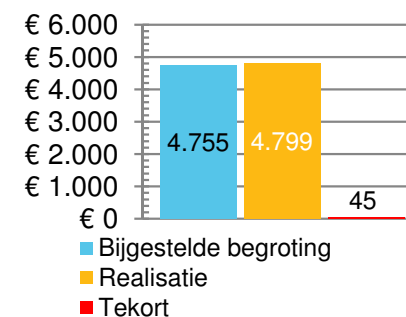
Resultaat P&O in €k

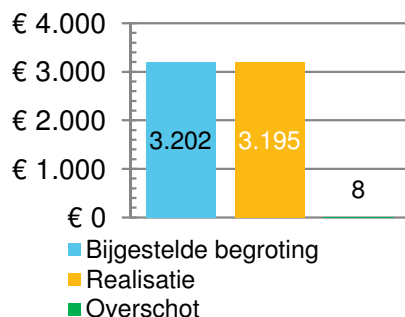
Resultaat SSC in €k *2

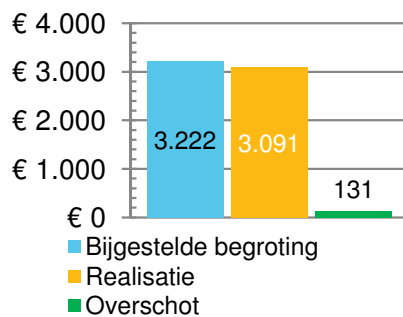
Resultaat ISD in €k

Resultaat Jeugd in €k

Resultaat VTH in €k *3.

1. Het resultaat op **staf** bedraagt **€ 99k**, met name als gevolg van het uitstellen van projecten naar de toekomst.
Het resultaat na mutaties van de reserves bedraagt ad € 49k, omdat van de bestemmingsreserve slechts € 20k is aangewend terwijl hiervoor € 70k was begroot.
2. Het resultaat op **SSC** bedraagt **€ 206k** en ontstaat voor € 180k uit lagere kapitaallasten vanwege uitstel van geplande investeringen.
3. Het resultaat op **VTH** bedraagt **€ 131k** en ontstaat uit hogere baten van € 158k, terwijl de (loon)kosten slechts met € 27k toenemen. De baten bestaan voor € 183k uit detachering van een medewerker naar een gemeente.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting																
Gehanteerde controle en rapporterings-tolerantie	<p>Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2018 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in het controleprotocol. Indien de geconstateerde fouten en onzekerheden het bedrag van de goedkeuringstolerantie niet overschrijden kan in beginsel een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven.</p> <table><tr><th></th><th>Grondslag</th><th>Omvang</th><th>Tolerantie</th></tr><tr><td>Fouten</td><td>1% van de lasten inclusief dotatie reserves</td><td>€ 20,2 mln</td><td>€ 202.600</td></tr><tr><td>Onzekerheden</td><td>3% van de lasten inclusief dotatie reserves</td><td>€ 20,2 mln</td><td>€ 607.800</td></tr><tr><td>Rapporteringstolerantie</td><td>-</td><td>-</td><td>€ 50.000</td></tr></table>		Grondslag	Omvang	Tolerantie	Fouten	1% van de lasten inclusief dotatie reserves	€ 20,2 mln	€ 202.600	Onzekerheden	3% van de lasten inclusief dotatie reserves	€ 20,2 mln	€ 607.800	Rapporteringstolerantie	-	-	€ 50.000
	Grondslag	Omvang	Tolerantie														
Fouten	1% van de lasten inclusief dotatie reserves	€ 20,2 mln	€ 202.600														
Onzekerheden	3% van de lasten inclusief dotatie reserves	€ 20,2 mln	€ 607.800														
Rapporteringstolerantie	-	-	€ 50.000														
Goedkeurende controleverklaring ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid	<p>De jaarrekening 2018 geeft een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva per 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).</p> <p>De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2018 zijn tevens in alle van materieel zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen en zijn in overeenstemming met de wet- en regelgeving zoals opgenomen in het door het Algemeen Bestuur vastgestelde normenkader.</p> <p>Wij zijn derhalve voornemens om bij de jaarrekening 2018 een goedkeurende controleverklaring af te geven.</p>																

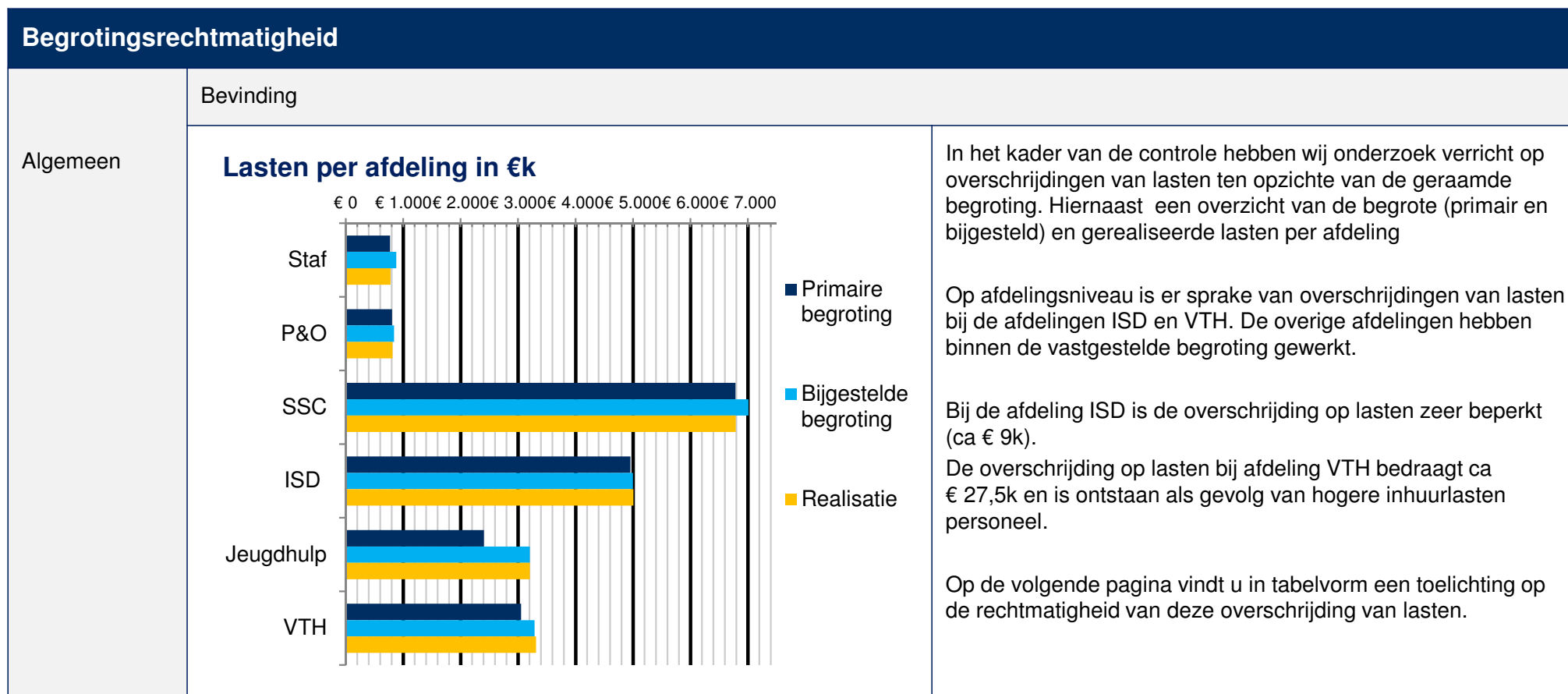
2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting												
Controleverschillen	<p>Tijdens de controle zijn de volgende ongecorrigeerde verschillen in de jaarrekening 2018 geconstateerd boven de rapportage tolerantie van € 50.000. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 3.5 van dit verslag.</p> <table><tr><th>Omschrijving</th><th>Getrouwheid / Rechtmatigheid</th><th>Omvang fout</th><th>Richting</th><th>Omvang onzekerheid</th><th>Verwijzing</th></tr><tr><td>Kapitaallasten onjuist berekend</td><td>Getrouwheid en rechtmatigheid</td><td>€ 56.000</td><td>negatief</td><td>-</td><td>H. 3.5</td></tr></table>	Omschrijving	Getrouwheid / Rechtmatigheid	Omvang fout	Richting	Omvang onzekerheid	Verwijzing	Kapitaallasten onjuist berekend	Getrouwheid en rechtmatigheid	€ 56.000	negatief	-	H. 3.5
Omschrijving	Getrouwheid / Rechtmatigheid	Omvang fout	Richting	Omvang onzekerheid	Verwijzing								
Kapitaallasten onjuist berekend	Getrouwheid en rechtmatigheid	€ 56.000	negatief	-	H. 3.5								
Jaarverslag verenigbaar	<p>Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening. De programmaverantwoording hebben wij marginaal getoetst wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording.</p>												
Interne beheersing	<p>Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen significante tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd. In onze management letter hebben wij enkele belangrijke aandachtspunten opgenomen voor de verdere verbetering van processen.</p>												
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT verantwoording	<p>Wij hebben vastgesteld dat de WNT-verantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.</p>												

2. Ons oordeel

Onderwerp		Toelichting		
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage		<p>Wij hebben de SiSa-bijlage zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2018. Op grond hiervan melden wij dat geen fouten en/of onzekerheden zijn geconstateerd boven de voor de SiSa geldende rapporteringstoleranties.</p> <p>De SiSa-bijlage en bijbehorende stukken dienen door uw organisatie voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. De hierna volgende tabel voor 'fouten en onzekerheden' kunt u gebruiken voor het aanleveren van gegevens aan het CBS.</p>		
Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
G2B	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet deel openbaar lichaam 2018	-	0	n.v.t.
G3B	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_deel openbaar lichaam 2018	-	0	n.v.t.
Strekking controleverklaring				
Strekking controleverklaring rechtmatigheid:		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid:		Goedkeurend		

3.1 Begrotingsrechtmatigheid

3.1 Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

Algemeen

Bevinding

Programma	Bijgestelde Begroting	Realisatie	Overschrijding?	Telt mee voor oordeel?	Verwijzing
Staf	€ 878.873	€ 780.307	Nee	-	
P&O	€ 837.938	€ 813.182	Nee	-	
SSC	€ 7.008.825	€ 6.787.509	Nee	-	
ISD	€ 4.996.898	€ 5.005.841	€ 8.943	Nee	1)
Jeugdhulp	€ 3.202.114	€ 3201.201	Nee	-	
VTH	€ 3.285.495	€ 3.313.033	€ 27.538	Nee	2)
Totaal lasten	€ 20.210.143	€ 19.901.073	Nee	-	

1) De kostenoverschrijding op de afdeling ISD past binnen het bestaande beleid

2) De kostenoverschrijding op de afdeling VTH past binnen het bestaande beleid en er is sprake van compenserende baten door detachering aan derden.

Het voorstel aan het algemeen bestuur is om de genoemde overschrijdingen te autoriseren bij de vaststelling van de jaarrekening. Vooruitlopend op dit besluit zijn wij er bij het vormen van ons oordeel van uit gegaan dat geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheid.

3.2 Verantwoording nieuwe ontwikkelingen

Verantwoording nieuwe ontwikkelingen	
Jaarverslag	Bevinding
	<p>In de gewijzigde begroting 2018 zijn op diverse afdelingen middelen begroot voor nieuwe ontwikkelingen. Deze middelen worden gefinancierd door hogere bijdragen van gemeenten en zijn ook vastgesteld in de begrotingswijziging.</p> <p>Wij constateren dat in het jaarverslag bij de verantwoording per afdeling in enkele gevallen geen lasten zijn verantwoord op deze nieuwe ontwikkelingen. Dit geldt met name voor de afdeling SSC waar € 350k lasten zijn begroot voor nieuwe ontwikkelingen en de afdeling VTH waar € 180k is begroot voor nieuwe ontwikkelingen. Wij begrijpen uit de toelichting in het verslag dat voor deze ontwikkelingen weldegelijk lasten zijn gemaakt, maar dat deze separaat niet inzichtelijk gemaakt (kunnen) worden. De lasten maken bijvoorbeeld onderdeel uit van de totale lasten software en personeelslasten. Tijdens onze controle hebben wij geen bevindingen ten aanzien van de getrouwheid of rechtmatigheid van deze lasten.</p> <p>Om het budgetbeheer te verbeteren en om de verantwoording van de bestede gelden ten behoeve van de gemeenten te verbeteren, adviseren wij om de lasten die samenhangen met nieuwe ontwikkelingen separaat inzichtelijk te maken en in overeenstemming met de begroting op te nemen in het jaarverslag.</p>

3.3 Aanbestedingsrechtmatigheid inhuur

Aanbestedingsrechtmatigheid inhuur	
Inhuur personeel	Bevinding
	<p>De lasten inhuur binnen de GRSK in 2018 bedragen in totaal circa € 2,3 mln, waarvan € 1,1 mln bij de afdeling ISD, € 617k bij de afdeling SSC en € 332k bij de afdeling VTH. Naar aanleiding van het accountantsverslag 2017 en de management letter 2018 heeft de organisatie als onderdeel van de verbijzonderde interne controle een onderzoek uitgevoerd naar de aanbestedingsrechtmatigheid bij inhuur van personeel bij de afdeling ISD. Wij hebben kennis genomen van de opzet, uitvoering en uitkomsten van dit onderzoek en daarnaast nog eigen controlewerkzaamheden verricht op de inhuur van de overige afdelingen. Op basis hiervan concluderen wij dat er in 2018 geen sprake is van aanbestedingsonrechtmatigheden op het gebied van inhuur personeel.</p> <p>We hebben ten aanzien van personele inhuur de volgende bevindingen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Gedurende 2018 zijn toereikende acties ondernomen om de rechtmatigheid van inhuur op de afdeling ISD en SSC te waarborgen. De inhuur is vrijwel geheel ondergebracht bij Yacht waarbij de rechtmatigheid van inhuur is afgedekt middels een raamcontract wat Europees is aanbesteed. Daarnaast worden eind 2018 nog enkele medewerkers ingehuurd buiten Yacht, waarbij vooraf de overwegingen inzake doelmatigheid en rechtmatigheid toereikend zijn overwogen en zijn opgenomen in de inkoopstrategie. Wij adviseren om deze inhuur (en eventuele nieuwe inhuur buiten Yacht) vanuit de VIC te blijven monitoren, zodat de rechtmatigheid bij toekomstige verlengingen niet in het geding komt.• Op de afdeling VTH is de inhuur niet ondergebracht bij Yacht. Wij constateren dat de overwegingen inzake rechtmatigheid bij verlenging van inhuur onvoldoende zijn vastgelegd in de inkoopstrategie en dat deze inkoopdocumenten niet in alle gevallen door een tweede functionaris zijn beoordeeld. Wij adviseren om het proces rondom inhuur voor alle afdelingen gelijk te trekken en zoveel mogelijk in te huren via Yacht. Bij uitzonderingen dienen de doelmatigheid en rechtmatigheid expliciet meegenomen te worden in een inkoopstrategie. Tevens adviseren wij om de rechtmatigheid van inhuur van alle afdelingen mee te nemen in de verbijzonderde interne controle.

3.4 Aanbestedingsrechtmatigheid overig

Aanbestedingsrechtmatigheid overig	
Inkopen	Bevinding
	<p>Bij de inkoop van goederen en diensten dienen door de GRSK de Europese Aanbestedingsregels nageleefd te worden. Dit betekent dat inkopen boven de Europese drempel van € 221.000 Europees aanbesteed moeten worden. Als onderdeel van de controle hebben wij naast de inhuur ook van de overige inkopen gecontroleerd of deze in overeenstemming met de Europese aanbestedingswetgeving tot stand zijn gekomen. Hierbij zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd, wel hebben wij enkele bevindingen voor verdere verbetering:</p> <ul style="list-style-type: none">• Op de afdeling SSC is sprake van veel verschillende soorten contracten voor hardware, software, onderhoud en licenties etc. Het contractbeheer is daarom complex. Wij constateren dat het koppelen van de lasten aan deze contracten en het achterhalen van het complete aanbestedingsdossier (van inkoopstrategie tot proces verbaal van gunning en het uiteindelijke contract) in sommige gevallen veel energie kost. Wij adviseren om de projecten herinrichting inkoopproces en contractbeheer in 2019 op te pakken en af te ronden, om de beheersing te verbeteren om de rechtmatigheid achteraf sneller vast te kunnen stellen.

3.5 Materiele vaste activa

Materiele vaste activa	
Materiele vaste activa	Bevinding
	<p>De materiele vaste activa bedragen ultimo 2018 ruim € 1,6 mln en bestaan voor het overgrote deel uit investeringen in hardware en software. Tijdens de controle van de materiele vaste activa zijn door ons de volgende bevindingen gedaan:</p> <ul style="list-style-type: none">• De investeringen 2018 bedragen € 723k en bestaan voor € 515k uit hardware componenten. De investeringen in software bedragen € 166k en lopen achter ten opzichte van de begroting (€872k) waardoor de kapitaallasten in de jaarrekening lager zijn. De kredieten voor niet gedane investeringen blijven vooralsnog staan voor 2019. Wij hebben begrepen dat bij het vaststellen van de begroting 2020 en de begrotingswijziging 2019 het meerjaren investeringsplan zal worden geactualiseerd.• Door de afdeling SSC is een analyse uitgevoerd op de aanwezigheid en het gebruik van hard- en software op de activastaat. Voor de overige activa heeft de financiële afdeling het gebruik beoordeeld. Daarnaast hebben wij zelf nogmaals de activastaten doorgenomen op bijzonderheden. De uitkomsten zijn besproken met de financiële afdeling. Naar aanleiding van deze werkzaamheden concluderen wij dat er geen noodzaak is tot het doorvoeren van additionele afschrijvingen als gevolg van buitengebruikstelling van activa.• Op basis van het activerings- en afschrijvingsbeleid van de GRSK worden de kapitaallasten van nieuwe investeringen berekend op een half jaar, ongeacht de daadwerkelijke datum van investeren. Uit een herberekening van de afschrijvingen blijkt dat deze systematiek, net als voorgaand jaar, niet juist wordt toegepast en dat in de praktijk wordt afgeschreven vanaf de factuurdatum. Ondanks dat deze systematiek naar onze mening beter aansluit bij de werkelijkheid, zijn de afschrijvingslasten in 2018 formeel gezien niet in overeenstemming met het eigen beleid. De kapitaallasten zijn hiermee voor circa € 56.000 te laag verantwoord, omdat enkele belangrijke investeringen pas aan het einde van het jaar hebben plaatsgevonden• In overleg met de concern controller is besloten om het verschil niet te corrigeren in de jaarrekening, mede omdat een belangrijk deel van de investeringen nog niet in gebruik is genomen in 2018 en daardoor een mismatch tussen gebruik en toerekening van de lasten zou ontstaan. Wij adviseren u om op het afschrijvingsbeleid op dit punt aan te passen. Voor 2018 hebben we het bedrag van € 56.000 opgenomen op het overzicht van ongecorrigeerde controleverschillen.

3.6 Vorming participatiebedrijf

Vorming participatiebedrijf	
Algemeen	Bevinding
	<p>De vorming van een nieuw Participatiebedrijf voor de Kempengemeenten heeft in 2018 veel aandacht gevraagd van de GRSK. De daadwerkelijke start is voorlopig gepland medio 2019. Vanaf dat moment zal de huidige afdeling ISD ophouden te bestaan en enerzijds worden overgeheveld naar het nieuwe participatiebedrijf (voor wat betreft de uitvoering van de participatiewet) en anderzijds worden ondergebracht in een nieuwe afdeling binnen de GRSK: 'Maatschappelijke Dienstverlening'. In deze nieuwe afdeling zullen de taken van ISD op het gebied van schuldhelpverlening, bijzondere bijstand, WMO met de afdeling Jeugdhulp worden samengevoegd.</p> <p>In de (meerjaren)begroting van de GRSK is met de opzet van het Participatiebedrijf en de wijziging van afdelingen in financiële zin geen rekening gehouden, vanwege onzekerheid over de exacte invulling. Ondanks dat dit geen impact heeft op de jaarrekening 2018, adviseren wij om de financiële consequenties voor de bedrijfsvoeringslasten binnen de GRSK zo snel als mogelijk in kaart te brengen en de begroting hierop aan te passen.</p> <p>Ook de impact op de financiële administratie en verantwoording van de programmalasten die direct in jaarrekening van de deelnemende gemeenten tot uitdrukking komen (zoals bijstandsuitkeringen) is momenteel nog onduidelijk. De administratie en verantwoording zal tot aan de opzet van het participatiebedrijf in de huidige afdeling ISD kunnen worden gevoerd, waarna ook voor de verantwoording van de programmalasten mogelijk een tweedeling gaat plaatsvinden. Tevens zal dit naar verwachting gevolgen hebben voor de inrichting van accountantscontrole op de programmalasten.</p> <p>Wij hebben begrepen dat inzake de financiële verantwoording en accountantscontrole 2019 nog geen concrete afspraken zijn gemaakt. In het kader van onze rol als accountant van de GRSK denken wij hier graag over mee.</p>

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Geen sprake van beperkingen in de reikwijdte van onze controle	Er zijn geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle opgetreden. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers van uw organisatie de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Fraude	Er zijn gedurende 2018 geen fraudegevallen geconstateerd en er zijn ons eveneens geen vermoedens van fraude bekend.
Claims en juridische procedures	Er zijn geen belangrijke (dreigende en niet gewaardeerde) claims en/of juridische procedures met een mogelijke materiele impact op de cijfers per ultimo 2018.
Gebeurtenissen na balansdatum	Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum anders dan hetgeen opgenomen in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.
Geautomatiseerde gegevensverwerking	<p>Wij hebben vanuit onze controle op de jaarrekening van geen belangrijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.</p> <p>In de management letter hebben wij wel enkele aanbevelingen gedaan op het gebied van automatisering. Ons advies om de autorisatierechten binnen het administratieve pakket te evalueren en waar nodig aan te passen op de noodzakelijke rechten per functionaris, blijft van kracht. Overigens zijn er tijdens de controle geen ongeautoriseerde boekingen geconstateerd.</p> <p>Wij brengen daarnaast een afzonderlijke rapportage uit aan de afdeling SSC in het kader van ons onderzoek naar de betrouwbaarheid van de geïmplementeerde beheersmaatregelen rondom de ICT-diensten geleverd door SSC aan de gemeenten.</p>

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Schattingen	<p>De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten.</p> <p>De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn in het kader van onze controleopdracht op aanvaardbaarheid beoordeeld. Hierbij hebben wij geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd.</p>
Onafhankelijkheid	<p>Wij zijn onafhankelijk van uw organisatie en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels (Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO)) ten aanzien van onafhankelijkheid.</p>
Openstaande punten	<p>Geen</p> <ul style="list-style-type: none">• De definitieve jaarrekening is ontvangen• De getekende bevestiging bij de jaarrekening is ontvangen• Controleverklaring is afgegeven 1 maart 2019

Smart decisions. Lasting value.